

El conflicte sobre l'escola concertada, a Espanya i a Xile

11/2011 - Pedagogia. A Espanya i a Xile, tenen un gran èxit les escoles concertades, escoles privades que gaudeixen de subvenció estatal. La convivència del model concertat amb el públic obre un seguit de preguntes: quina mena de selecció sobre els alumnes permet, si afavoreix d'alguna manera la competència per a millorar l'educació o quina influència té en la segregació escolar. Un equip d'investigadors de la UAB han estudiat aquest model en els dos països i han arribat a la conclusió que caldria un coneixement més exhaustiu de les finances del sector per poder proposar millores en la comptabilitat i en el procés de matriculació escolar.

Barcelona. Nens a l'escola amb la bata escolar.

Alhora que s'estén a molts països la controvèrsia sobre l'elecció d'escola, la participació d'institucions privades al sector educatiu, i les reformes legals corresponents, un gran nombre d'especialistes estudien les implicacions d'aquesta convivència d'institucions diferents sota el mateix paraigua del pressupost públic. De fet, Espanya i Xile són dos casos molt rellevants per esbrinar-les, perquè una considerable proporció d'estudiants s'hi matricula en escoles privades recolzades per un subsidi de l'estat. Les preguntes són molt diverses. Aquests règims institucionals realment amplien el marge de tria de les famílies? Les escoles concertades o subvencionades cobren sempre uns honoraris, a més de l'ajut públic? Aquestes escoles seleccionen a tot arreu el seu alumnat? Quins efectes tenen aquests honoraris i aquesta selecció? La coexistència de dues menes diferents d'institucions estimula una competència per millorar els mètodes d'ensenyament i els rendiments acadèmics? Té alguna cosa a veure amb l'increment de la segregació escolar que s'ha observat gairebé a tot arreu? El fet és que les escoles privades que reben diners públics en alguns països demanen quotes i en altres no; a més, en uns poden imposar els seus criteris d'admissió i en altres ho tenen prohibit. Els seus efectes sobre la qualitat acadèmica varien força, en tots dos sentits, i al capdavant no són pas l'única causa de la segregació escolar.

Un equip d'investigadors hem comparat el joc de les forces polítiques que defensen i ataquen les escoles concertades a Espanya i les escoles subvencionades a Xile. Ens preguntàvem quines podien ser les semblances i les diferències més enllà de les dades estadístiques i de les lleis. I hem arribat a la conclusió que la principal variació és quantitativa, ja que les desigualtats i la segregació escolars són molt més acusades a Xile que a Espanya, però una bona part dels processos de fons han estat molt similars. En primer lloc, a tots dos països durant les transicions democràtiques els governs van fer un important intent de regular el sector escolar privat, que les respectives dictadures havien subvencionat a bastament. En segon lloc, també s'hi han desfermat veritables mobilitzacions socials tant a favor com en contra d'una regulació més estricta. I finalment, les nostres observacions d'algunes realitats locals aquí i allà ens han palesat que les escoles privades finançades amb diners públics disposen d'un ampli ventall d'instruments, formals i també informals, per imposar el gruix dels seus interessos, molt especialment pel que fa a la selecció del seu alumnat.

Creiem que la nostra anàlisi també palesa dues qüestions que sovint passen desapercbedes en el debat polític sobre el tema. Val a dir que les onades de reformes i de mobilitzacions han encès la polèmica fins a convertir-lo en un senyal d'identitat política. Això no és pas dolent, al contrari, és un senyal de vitalitat democràtica, però de vegades un debat molt intens dóna tanta importància a uns temes que en deixa altres de banda. Nosaltres voldríem fer un parell de suggeriments recordant que tots els subsidis públics haurien de respondre a unes mateixes condicions. Si estem d'acord en aquest criteri, que afecta

tant l'educació com la construcció d'infraestructures o la gestió de l'aigua i la llum, les lluites d'aquests dos països criden l'atenció sobre alguns aspectes. D'una banda, les escoles concertades i subvencionades poden disposar de diversos marges de discrecionalitat per destriar el seu alumnat, fins al punt que en aquests dos casos fan servir filtres econòmics (però en altres països ho tenen prohibit). D'una altra, un coneixement més exhaustiu de les finances del sector donaria molta més llum sobre les necessitats d'aquestes institucions, i sobre el pes relatiu dels ajuts en el conjunt dels seus ingressos. En fi, la discussió podria avançar força si sorgissin més diagnòstics i més propostes sobre les maneres de millorar els procediments de matriculació escolar i sobre la comptabilitat de totes les escoles, tant a Espanya com a Xile.

Xavier Rambla, Oscar Valiente i Carla Frias

Departament de Sociologia

SAPS (<http://sapsuab.wordpress.com>)
 GIPE (<http://gipe-igep.org>)

"The politics of school choice in two countries with large private#dependent sectors (Spain and Chile): family strategies, collective action and lobbying". Xavier Rambla, Óscar Valiente, Carla Frías. *Journal of Education Policy*, 26:3, 2011. DOI:10.1080/02680939.2010.540675.